

3069

או.

מדינת ישראל

התורה

פרוטוקול מס' 2/45

מישיבת ועדת החינוך והתרבות, שהתקיימה ביום ד', 30.7.58, בשעה 9.10.

ג. ה. ד.

- חברי הוועדה: ש. פרסיץ - היו"ר
- ר. ה. סנין
- ס. זוארץ
- ש. כפריח
- ר. צברי
- ד. נצר
- א. רוזאל - נאור

מוזמנים: מר שריד - המשנה למנהל הכללי, מ. החינוך
ד"ר זיו - מנהל מח' החינוך והחינוך, מ. החינוך

מדר-הלינה: החינוך והחינוך.

= = =

היו"ר ש. פרסיץ: אני פותחת את הישיבה.

ד"ר זיו:

בדיון שהתנהל בוועדה נגעו החברים החלק מהעיות היסוד של החינוך והחינוך בכלל. אודה כי למדתי לא מטמ מהדיון, שהשתחו בו גם לא מטמ אנשי חינוך מקצועיים מבין חברי הוועדה. אולם בדיון נשמעו דברים שיוניתי בעיקר ולא היו הצעות מונקרטיות שאפשר להתייחס אליהן ולנקוט שמדה כלפיהן. של הן אצטמצם גם אני בחשובות במסגרת שיוניתי.

חן כדי הדיון נשאלתי למה שואף החינוך והחינוך = מהו האידאולוגיה האנושית, מהי דמות הנוער אליו רוצים להגיש בחינוך והחינוך? אני מסוטק אם לשאלה זו צריכים להשיב מורים מחנכים; על זה צריף להשיב הציבור. המורה הפדאגוג חייב להשיב מהי הדרך להשגת המטרה שמוצבה. אני מניח שלו נסינו לתנוח מהי הדמות אליה שואפים ולו נסינו למצוא הגדרות, סטק אם היינו מגיעים למכנה משותף. זוהי שאלה אידיאולוגית שהדעות חלוקות לגביה.

אף על פי הן סבור אני שלו עיינו חברי הוועדה בחוברת להצעת חכנית הלימודים בבית הספר והחינוך, היו זולי מוצאים שט גסיון להגדיר בקורות כללים את הדמות אלצה אנו שואפים.

לפני הצעת החכנית בכל מקצוע נתנו מבוא וקבענו את המטרות של הוראת. אותו המקצוע, חן נסיון לא להגוע באותן הנקודות שביחס אליהן סיימתי חילוקי-דעות.

החינוך מועל חוך מגבלות ומגבלה אחת, פרוזאית מאד, היא מגבלה של כסף וכוח-אדם. ברור שלו הוועדה לעזרתנו כוחות אדם מרובים יותר = אינני אומר: טובים יותר = יכולים היינו להספיק יותר. כרגע, חיפוש דרכים לשיפור המצב נחון במגבלה זו.

החינוך והחינוך, כמו כל חינוך יימינו, יטר מאד לא רק בגלל כוח האדם, אלא בגלל הציוד היקר והדרוש לו.

או.

ד"ר זיו:

משרד החינוך מנהל עתה ויכוח נוסב מאד
עם בתי הספר התיכוניים, מחוך דאגה שלא
להקלות את שכר הלימוד, כי הרוב הציבור לא יוכל לעמוד בזה. אבל
הגבלת שכר הלימוד פירושה גם צמצום הפעולה מה ושמ.

מגבלה נוחה, הקיימת לא רק אצלנו, היא
שבתי הספר התיכוניים עדיין אינם בשליטתו של משרד החינוך. אמנם
המורים מקבל את הוראותינו. אבל עצם יכולתנו לצוות היא מוגבלת.
שאלה ושובה מאד, הקיימת בכל המדינות הדמוקרטיות, היא השאלה מהם
התחומים בהם צריכה הממשלה לכוון את החינוך ומה הם התומי חופש הפעולה
שיש להשאיר למחנכים, כי חריגה מהתחומים יכולה להיות מסוכנת.

אנו מחפשים מוצא ומצאנו, כמדומני, את
שביל הזהב בין חופש הפעולה הניתן למורים לבין הנחיות של משרד החינוך.
אך בסופו של דבר, כמו בשטחים אחרים, כן גם בחינוך ואולי כאן יותר
מבכל שמה אחר נחון העיקר בידי המבצע - בידי המורה. יש והמורה
ממלא בתאמנות את כל ההוראות הטובות ביותר ובכל זאת אין גוון נשמה,
ויש גם חוסר מזה. על כן יש לזכור שהמורה הוא האינסטנציה המעורבת
והעיקרית, וזיקות והדרכה בלבד אינם מותרים את כל השאלה. יש לזכור
שהחינוך הוא על הגבול שבין אמנות ומלאכה, ויש מורים הרואים בזה
את הדבר הראשון ויש הרואים את הדבר השני.

אעבור עתה לחשובה על הדברים שנאמרו כאן.
פסמים אחדות השמיעו חברי הוועדה את הדעה שיש לשנות את חניניה הלימודיים.
שאלתי עצמי מה פירוש הדבר, כי הרי שינוי לשם שינוי בליכד אינו מהווה
מטרה. והדברים לא אמרו במפורש מה יש לשנות ולקראת מה. נעלם אזלי
מטיני המחוככים שפרסמנו לא מזמן הצעה לחכנית לימודיים ובה שינויים
מן המטרה. הריכות יכול להחנות על יחוד הצעה זו, תוך ציון השינויים
שיש להחנות בה. אבל אם מחוככים בצורה כללית, כפי שהיה המטרה כאן,
אינני יודע למה הכוונה.

הה"כ ממילנסקי טען שמלמדים משה על הרבה.
בחברות ההצעות לחכנית הלימודיים נאמר שיש לצמצם במידה ניכרת את
חומר הלימוד, כי אין צורך ואין גם אפשרות ללמד הכל. נאמר בחומת:
"במקום ריבוי ופיזור יבואו ריכוז וועסקה".

אני טבור שבחכנית הלימודיים הלינו לטראח
מכחימות של צמצום, ואינני מקבל את הדעה שיש גודש רב של חומר.
לאחר שצמצמו את חכנית הלימודיים החלו להגיע מאנשי מטעם רבים וטענות
נגד הצמצום, כל איש מקצוע - במקצועו. השווינו את החכנית שלנו עם
החכניות המקובלות בעולם והננו סבורים שלא זו בלבד שאיננו מלמדים
יחולאחרים אלא אולי אטילו פחות מהם. היינו נאלצים גם לטנות מידם
ללימודי היהדות.

נאמר כאן שלא אנשי מקצוע אריכים לטבר את
חכנית הלימודיים, וכך אמנם נהגנו, כי אנשי מקצוע טובטים ונמיד להתרבות
החומר. אני מסומק אם ועדת החינוך, לאחר שהיחה עבירת של חומר הלימוד
היחה עדיין בדעה שיש לצמצמו. יחנן שלק מהחומר מיותר ויש לתת במקומו
חומר אחר, אבל לא לצמצם את הכמות הכללית.

הה"כ ממילנסקי טען שבהיחמוריה מלמדים
8-9 שורים תקופה בת מאה שנה. יחנן שמורה מסויים במקום מסויים
כך לימד. אבל בחכנית לא כן הדבר, כי בה כל שער שקול.

השאלה היא היכן גבול הצמצום. בכוונה בחבנו
יחבורת שזוהי רק הצעה לחכנית לימודיים. לאחר נסיון אל זמן מה נשמע
את דעות המורים. המצב של העדר חכנית לימודיים קבועה הוא מצב נורמלי
בחינוך, כי החכנית נמצאת במלעאיה ובהתהוות בלתי-סומקת.

נשאלתי כיצד קבעו את חכנית הלימודיים.
כמשך שנים ישבו ועדות של מורים, אנשי האוניברסיטה, אישי ציבור
ודנו לגיבשו הצעות. קיימים חילוקי דעות על כך את רצוי הכלל שתהיה

או.

ד"ר זיו

חכמיה לימודיה בחינוך החיכוך. בצרפת וברוסיה יש חכמיה. באנגליה אין חכמיה לימודים ולמורים ניתן חופש מעולה רחב מאד. המטרה היחידה באנגליה הם השישגים אליהם צריך תלמיד להגיע בחינות המגרות. אינני חושב שזהו האיריאל, ושיטה זו בוודאי אינה מתאימה לנו, כי אצלנו יש לגבש קודם כל מכנה משותף.

קבענו את החומר שהמורה נדרש ללמוד עליו בכיתה. לפני שנה הבאתי ספרי לימוד להיסטוריה מצרפת, מאנגליה, מגרמניה ורוסיה. אני אומר בכל האחריות של אדם העובד בעניינים אלה שאין אנו דורשים יותר חומר משנדרש בארצות אחרות, ואולי אף פחות. מטרי הלימוד בארצות הללו אולי קשים ממטרי הלימוד אצלנו, של אחת כמה דומה במקצועות אחרים.

אם המורים אצלנו יעבדו בשיטה, לא תהיה להם כל חובה להיות בהולים. ברוסיה אין מרשים למורה להכניס לכיתה את אינו לו פרופקט לשעור. אינני בא להציע שיטה זו אצלנו. אבל אם מורה מתכנן את שעוריו, אינו צריך להיות בהול. יחכן והוא בהול מסעמינו אחרים.

חה"כ רוזאל טוענת שמורים נוחנים לקרוא את "סמך הבכא" מהיום למחר. אין דבר כזה בחכמיה ואין גם ללמוד ממקרה גודד שקרה על כלל המורים.

נאמר כאן שהמורים בהולים משום שנדרשים למסור דו"חות רבים. אחת מן השחיתות: אין שמאירים למורה חופש מעולה גמור וטוטלים על מצפוננו, על יכולתו ועל מחירוחו, או שיש עין צופיה, במטרה חופש הפעולה הניתן למורה, והיא רואה מה המורה עושה. אני חושב שאנו חייבים לדעת מה המורה עושה וכיצד הוא עושה זאת. מזה אנו לומדים גם מה הן השיטות ומה צריך לתקן. אנו מבקשים דו"חות שהכנתם אינה מצריכה זמן רב מדי. יתכן שאין זה נוח למורה להגיש דו"ח.

כל שנה מסבלים אנו מבחי הספר החינוכיים דו"ח מטורט על החומר שנלמד, על שעורי המחנך, על הנושאים שניתנו בחיבור, על מספר החיבורים שנכתבו במסך השנה ומתי הם תוספו והוחזרו לתלמידיו. פה ושם יש מורים ומנהלים המתחמקים ממסירת הדו"חות.

חה"כ הקטין שאלה בצדק כיצד זה מצומצם החינוך לשעורי המחנך בלבד. ברור שלא זאת הכוונה. אבל הכינוי הספר החיכוך המורים הם מתמחים במקצוע מחויים ומלמדים רק שעות מספר בכיתה. גמורה זו קשה להם להומיע כמתחבים. משום שרצינו לחת מסגרת לכל גורמי הסניינים שאין לרכזם בשיעור זה או אחר, החלטנו שפסע בשבוע יפגש המחנך עם התלמידים ידבר אתם על נושאים שמתוך למסגרת הלימודים. נהג זה קיים 2-3 שנים ואין עדיין מסורת. יש מורים המנפלים שעורים אלה לשריכת השבונות שנים עם התלמידים. ברצון אוכל להביא לחברי הוועדה את הנושאים הרבים שהועלו בשעורי מחנך. אפשר לומר "גלה דבריך שאין לקבוע להם שיעור, כי אין להם שיעור. אבל אנחנו אומרים: לעשות

נאמר כאן שבבחי הספר החינוכיים נולט משמר של ציונים ובחינות. זו בעיה קשה מאד. יש מורים שהם בחזקת אמנים ויג מורים שהם בעלי מלאכה. הראשונים אינם נזקקים מעולה לציון כדי להחזיק את הכיתה. אבל המורים הנמנים על חסוג השני לא יוכלו להחזיק את הכיתה אלא בדרך של ציונים. ציבור התלמידים גדול ויש תלמידים שנשלחו ללמוד על ידי הוריהם ולא מרצונם שלהם באו. יש אמנם בחי ספר שניתנו בדרך של חומר ציונים וחומר בחינות ונשענו על יחס של הבנה הדדית ואמון הדדי בין התלמיד והמורה. יש מקומות בהם עדיין קיימת שיטה זו. אבל בבית ספר גדול צעיר, בו הכיתה מונה 50 תלמיד, אין המורה יכול להחזיקים בלי שיטת הציונים הבחינות. אמנם יש מורים הנוטים להגזים בזה.

אילו הוצע כיום לבטל את שיטת הבחינות, הייתי מתנגד לזה בכל כוחי, כי הייתי משוכנע שנחבל בחינוך אם נעשה זאת.

אנ.

ד"ר זיו: נאמר כאן שאין מלמדים את ביאליק, אלא את אורינלבסקי. אני חושב שיש בזה משום הגזמה, כי מלמדים גם את ביאליק, גם את עגנון וגם את טשרניחובסקי. גם בחוץ-לארץ הקאוננו חמיד שאין מלמדים ספרות אלא על הספרות, ובכל זאת התלמידים התעוררו לספרות. ברור שיחס החלמיד לספרות תלוי בכשרו של המורה ללמד ויש מורים "הורגים" ממש את ביאליק.

חה"כ סמילנסקי אמר שיש להרבות במסקחים ובמדריכים. אשמה מאד אם יציע זאת. אבל חברי הוועדה לא היו כל כך גקיאית בעובדות בשטח זה. נערכה חטולת השתלמות נרחבת למורים תיכוניים. בימי החופש היו קורסים להיסטוריה, לפסיקה ויש טורים להשתלמות באוניברסיטה. גם במסך השנה היו כמעט בכל מסצוע כמה ימי עיון.

חה"כ סמילנסקי הציע שנאפשר למורה להסר בשטורים אצל מורים אחרים. אכן מחקיימים ימי עיון וניתונים שטורים לדוגמה ויש על זה ויכותים ודיונים. מידת ההשתתפות בימי עיון אלה רבה מאד, כי המורים מרגישים הצורך להשתלם.

אשר לרמת הלימודים, ציינתי בעיה זו במסירתי. לדעתי, זו הבעיה העיקרית של החינוך ההיכוני בישראל כיום, מחוץ לבטיית חכנית הלימודים. מצד אחד מצווים אנו לשמור על הרמה, כי בנפשנו הדג מצד שני, מצווים אנו לפחות את שטרי בחייהספר לשכבות רחבות של העם. כיום מוכרחים אנו להבטיח את שני הדברים כאחד, אם כי הם אינם טולים בקנה אחד.

קל מאד היה להבטיח רמה גבוהה, לו סגרנו את גתי הספר או לו הקימונו בתי ספר זמרגניים - דבר שאיננו רוצים בו מטעמים טובנים. את המוצא נמצא אולי על ידי הקמת בתי ספר על-יסודיים שונים, בני 4 שנות לימוד, שזי שנות לימוד. אנו חושבים על השמת בית ספר על-יסודי בן שנתיים לאלה שאינם יכולים או אינם רוצים לסיים בית ספר היכוני מלא. אנו הולכים בכיוון זה וקבענו שתי תעודות - תעודת בגרות ותעודה על סיוט 12 שנות לימוד. אבל הבעיה קיימת אט בכיתה יושבים כמה עשרות תלמידים, שהרכבם החברתי, התרבותי וההיסטורי אינו מונוליתי. אין להעמיד את השאלה בצורת ברירה בין רמה לבין קליטה רחבה של תלמידים. לפני 3 שבועות היה יום מנהלים, שהחנהל בו ויכות נוקב מאד בשאלה זו, והחשובה הייתה: גם רמה וגם קליטה - דבר לא פשוט.

חה"כ הקמין אמרה שאין להטיל על המורה הנראה מגבוה, אלא יש לשחפור באחריות. למעלה מ-200 מורים השתתפו בעיהוד הצעת חכנית הלימודים. אנו גם מסיימים כנחיה בכל מקצוע. את על סי כן אינני יכול להגיד שהמורים חמיד נענים לחביעותינו וחמיד נושאים באחריות.

אולי נגיע פעם למספר מסטיק של מורים תיכוניים והמורים לא יצטרכו או לא יוכלו לטבור ביותר משרה אחת. יתכן שאז הביעה תהיה אלה יוחר. כיום טומדים אנו בפני מחסור חסוך במורים תיכוניים ואני בעצמי מבקש מודים שילמדו יוחר משרה אחת, אחרת נאלץ לעצט את מספר הכיחות. בתל-אביב ובחיפה, בעיקר במקצועות היהדות, מו רגש מחסור במורים.

משרד החינוך יושב על המדוכה ומחפש פתרוןות לבעיה זו. אינני מוחמך לומר כאן דברים, אבל הצענו הצעות שונות וגם לראת החפציב טומדים לעשות דבר מה. נחקיימו דיונים עם בית הספר לחינוך בשאלת יצירת אקלים מתאים מביב ההוראה, כדי שהנורוה לא יתיחס אל חפקיד המורה כחטקיך מחסור ברירה. דיברנו על כך גם עם ריקסור האוניברסיטה, עם טרוטיסורים, אבל גם הטפה בלבד אינה טוזרת באן. אולי הדרך לכך היא הגשת עזרה כספית לנוער שיהשיר עצמו לחפקיד הוראה בבית הספר ההיכוני.

אשר לחוגי השתלמות שמחוץ לחכנית הלימודים, יש גתי ספר בהם קיימת פעולה נרחבת. אולם קיום חוגים מפרין שני חנאים: א) כסף - המורים דורשים השלוח עבור פעולה אחר והחורים; ב) רצון מצד התלמידים. חה"כ רזיאל אמרה שהחוגים מתחילים במספר רב

ד"ר

ד"ר זיו:

של תלמידים, אך עט הזמן מספרם הולך וקטן. הסיבה היא אולי בכך שלתלמיד לא נשאר פנאי רב לחוגים, אם הוא מבלה בבית הספר בממוצע 6 שעות ביום ואחר כך צריך עוד להכין שעורי בית. בדרך כלל מוזיק ותחבולות מסודר כאשר יש מורה המתמסר לפעולה והופך את תחבולות למקור משיכה לתלמידים.

מדוע רב כל כך מספר התלמידים הלומדים אנגלית ומתימטיקה במיוחד בשעורים פרטיים? בעיית השפה האנגלית היא בטיה קשה. אנו מלמדים אנגלית או צרפתית, כי לדעתנו אדם משיכיל לא יוכל להתקדם במקצועו ללא ידיעה שפה זרה אחת לפחות. שפה זרה היא גם אשנב לחרבות זרה. אנו מלמדים אנגלית 20 שעות בשבוע. אין לומר שהמורים לאנגלית הם מהגרועיים ביותר והכל זאת הם בקושי משיגים את הרמה המינימלית. המפקח למקצוע אנגלית חושל רבות, עורך כנסים ושעורים לדוגמה. יש בתי ספר שמגישים לרמה נאותה באנגלית, בעיקר אלה בהם לומדים אנגלית 6 שנים ברציפות.

מה הן המסקנות? איננו אומרים שהכל שפיר בחינוך התיכון. אמנם לאחר דברי חה"כ סמילנסקי ואחרים השאלה צריכה להיות: האם אין בחינוך התיכון מחוס, כי זאת היתה הנטייה בדבריהם. אני חושב שיש גוה משום אי-צדק גם לחינוך וגם למורים. היה בדברי חה"ה סמילנסקי "אני מאשים" גדול. יתכן וסופר כך רואה את הדברים, אבל מי "עוסק בפעולה היומיומית נסגף מדברים כאלה.

ש. כפרית: האם אפשר לשמוע פרטים על החינוך התיכון הערבי?

ד"ר זיו: אין מסיפורל בחינוך זה נמצא בתחום טעולתי.

מר שריד: זה בתחום טיפולה של המחלקה לחינוך ערבי.

אני סבור שאין כיום מדינה בעולם המרוצה מהחינוך התיכון שלה. החינוך התיכון מהווה חוליית ביניים בין החינוך היסודי לבין החינוך הגבוה וזוכה לביקורת חריפה מכל הצדדים. מצד אחד מתאוננים שביח הספר היסודי אינן מכיין את התלמידים די הצורך לקראת הלימודים התיכוניים. מצד שני מתאוננים מורי החינוך הגבוה כי ביח הספר התיכון אינו מכשיר תלמידיו במידה מספקת לקראת הלימודים במוסדות להשכלה גבוהה.

המדינות בותנח את החינוך התיכון לאור צרכי התעסוקה החדשה. ברוסיה הוחלט בזמנו על הגברת היסוד הריאלי בחינוך התיכון ורוסיה הצליחה כך מומנים האמריקנים - להקים קאדר מוסמים ומנהלים במקצועות הריאליסטיים, שהם מן הראשונים בעולם. לאור התעלות של הרוסים, התחילו באמריקה לבחון את חכנית הלימודים התיכוניים ולכרוך עם עונה היא על צרכי התעסוקה ואכן נשמעו בקורות קשות על כך. גם בצרפת החלו לבחון מחדש את חכנית הלימודים בחינוך התיכון. בינתיים מחילים להגיע הדים מרוסיה, שהרוסים אינם מוציאים מהישיבות ורוצים עכשיו להגביר את לימוד המספרות ההומניסטיים.

גם בחינוך התיכון בארץ קל מאד להשיג על פגמים. אני רוצה לציין פגמים אחדים שדובר עליהם בוועדה ולטבוע עמדה לגביהם.

שאלה גודש החומר היא שאלה רצינית מאד. יש וטדות הבודקות את שאלת חומר הלימוד. ועדה אחת, שצריכה הייתה לברוק מה יש ללמד בבתי הספר התיכוניים לאור צרכי המוסדות הגבוהים במקצועות הריאליסטיים, הגיעה למסקנה שיש להרבות בלימוד מספרות אלה. מונחה עכשיו ועדה נוספת שצריכה לברוק את חומר הלימוד המקצועות היהודית. וטדה זו בוודאי חגיע למסקנה שיש להרבות במקצועות הומניסטיים.

אז

מר שרידן: לאור כל הדיוקוה יוצא שצריך להרבות בחומר ובלימודיו ולהעלות את הרמה בכל המקצועות ולא במקצוע אחד על חשבון מקצוע שני. אם בית הספר החינוך לא יהיה השל חוכן נרחב, השאלה היא מתי החלמיד ילמד לימודים כלליים. פרופסור לביוכימיה באוניברסיטה העברית התאונן שנפגש עם סגן נמיח המצטיינים במקצועם, אבל אינם משכילים מסמיק. האוניברסיטה ללימוד מקצועות ספציפיים, כי הידיעות לכל מקצוע הולכות ומתרחבות, עד כי אין אפשרות להעניק לסטודנטים גם ידיעות כלליות. לכן יכול אדם לסיים אוניברסיטה ולהיות מצטיין במקצועו, אך צר אופק יחד עם זאת.

בית הספר היסודי מקנה לחלמיד רק ידיעות אלמנטריות. על כן בית הספר החינוך הוא המקום היחיד בו יוכל תלמיד לרכוש את יסודות ההשכלה הכללית בהיסטוריה, בגאוגרפיה, במדעי היהדות ועוד. אינני יודע אם יכולים אנו להרשות לעצמנו ללמד בבית הספר החינוך הרבה על מעט, כי אז יהיו שתי מדע שאדם כלל לא יטעם את טעמם בחייו.

קיימת כאן עוד בעיה, מעטים המורים היורשים ללמד מעט, אך בהעמקה בה רבה עד כי מתעוררת בתלמידים התאווה ללימודים והרצון להמשיך ולהעמיק בכוחם הט.

אשר למשטר הציונים, נכון שבבית הספר החינוך משתמשים יותר על המידה בני"ק הציונים והבחינות. אינני מתכוון בזה לבחינות הבגרות, שיש להמשיך בהן ולשמור על רמתן הגבוהה. גבוינות אלו יש להעמיד דרישות רבות בפני החלמידים ואין להבהל מפנינות החלמידים שמציגים להם שאלות טיפות. רמת הבחינות הבגרות צריכה להיות כזאת שהחלמידים יצטרכו ללמוד הרבה כדי לעמוד בהן.

משטר הציונים הבחינות בבית ספר חינוך הוא תוצאה מהמצאות מורים שאינם משיקיעים מאמצים מספיקים בהכנת "עוריהם ובתכנון עבודתם בצורה יעילה. לטעמי נכנס מורה לכיתה ואינו יודע בדיוק מה עליו ללמד באותו השעור. אין פלא שבמצב כזה אומר הוא לתלמידים לקרוא את "עמק הבכא" ללא כל הסבר מצדו. זוהי תוצאה חומר תכנון וחוסר מאמץ מצד המורה. דבר זה יתוקן כאשר יהיו לנו מורים מספיק ונוכל לפטר מורה שאינו ממלא תפקידו כראוי, כאשר מורים ידעו שאם ברצונם לשמור על מקום עבודתם עליהם להשקיע מחשבה ומרץ רב. גם כיום יש מורים העושים זאת, אבל יש גם שאינם עושים כך.

בהחילוח בהוראה נובעת מכך "המורה מאתר בלימוד החומר ומתאום מתחורר לו שעליו להגביר את קצב הלימודים, אחרת לא יסיים את כל החומר. אם ההוראה מתוכננת אין מקום להחילוח.

אנחנו מסבלים דו"חות מבחי ספר שונים ורואים מהו המצב. לדעתי, צריך לדרוש יותר דו"חות וצריך להקפיד שמורה יתן לתלמידים לכתוב חיבורים ושגם יבדוק את החיבורים ויחזירם גמילה. צריך לדרוש מהמורים יותר משרושים היום, אנו נחקלים כיום בתוסעות שמורים אינם נוחלים חיבורים, או שנותנים ואינם בודקים את החיבורים ואינם מחזירים אותם לתלמיד. כל תביעותינו כלפי המורים צריכות להיות קפדניות יותר ואין לשים לב לטרוניות המורים כאילו אומרים אותם לבלרים לכתוב דו"חות. הדו"חות אינם משעבדים את המורים, אלא עוזרים להם לבצע עבודה מתוכננת.

על השאלה מתי יהיו לנו מסמיק מורים אין לי כרגע תשובה. אני יודע שהמטרה ומחיינדיות לא יועילו, כל עוד הנוער לא ירצה ללכת להוראה, כבר כיום עומדים אנו בפני מצב של ריווייה במקצועות רבים, מקצוע מדעי היהדות מסוגל עדיין לקלוט מנות ואולי אלפי בני נוער בהוראה. המטרה כאילו אין מורה בעל השכלה אקדמאית מסבל משכורת של אקדמאי אינן נכונות.

או.

מר שריד: המיכוי היחיד הוא שביתת מן הימים ילך הנוער להוראה מן המעמית הפרונאיים של הבחנת הקיום.

היה רצוי מאד שיקום דור מורים מתוך הניכוי הארץ, ילידי הארץ. כשם שהצמחנו במקצועות רבים ובענפי מדע שונים כוחות מעולים, הגיעה השעה כי יקומו כוחות כאלה גם בשטח ההוראה. בהוראה איננו מרגישים עדיין את הכוחות הצעירים מבני הארץ. במידה שיש כוחות טובים בהוראה, הם לא הוכשרו בארץ. יש לציין שדווקא מורים ילידי הארץ הם הקיצוניים ביותר בכל הגוגע לבחינות, לציונים ולמשמעת בכיתה.

ר. צברי: אני סבורה שהנער צריך למצוא את מקומו כבר בבית הספר התיכון ושם לקבל את ההכשרה המחאימה לכשרונותיו. בשטח זה בית הספר התיכון חלש וגם נציגי משרד החינוך לא עמדו על נקודה זו בדבריהם.

היו"ר "ר. סרסיץ: אני חפצה לסיים את הדיון בלי לסכמו וחתום. את המיכום נעשה בישיבה הבאה. כוונת הוועדה וכוונת ההל"כ סמילנסקי הוודאי לא הייתה לפגוע באנשי משרד החינוך. הוועדה רק הביעה חרדה לאור המציאות השוררת בחינוך היסודי ובחינוך התיכון. אין הוועדה באה ב"אני מאשים", אלא להבע דאגתה ולטכס עצה עם האנשים הכואבים את הדברים האלה ומחפשים אתר מוצא.

אין זה נכון שהארץ לא הצמיחה כוחות הוראה. כמה מנציגי אותם כוחות ההוראה יושבים בוועדה זו.

ד"ר זיו אמר שלא שמע כאן הצעות קונקרטיות. כאשר נסכט את הדברים, אומר כיצד הייתי אני מחפשת את דרך המוצא. הייתי מימא בית ספר חינוך אחד לדוגמה, עם המורים המרגים ביותר. ונותנת להם לחבר חכניה לימודים לפי הדרישות של בחינות הבגרות. הייתי משתררת את התלמידים מתנועות הנוער ומכל הדברים המפלים החופשיים את זמנם, ומושיבה אותם ללמוד. מקומן של תנועות הנוער הוא לאתר בית הספר התיכון. במן הלימודים בבית הספר התיכון צריכים התלמידים ללמוד.

המורים מתלוננים על הרו"חות שתייבית לנוגשים. השאלה היא מה הטעם בעבודה הלגלרות הזאת והאם משרד החינוך באמת לומד מהרו"חות הללו. אני יודעת שיושבים אנשים של המדוכה וממכסים עיה לתיקון מצב החינוך התיכון. אבל לרעתי בדרך זו לא נוכל להתקדם.

לא הכסף הוא מיבת הכל. יש כסף במדינת ישראל ואם יודעים שבאן מקור הרע, יש לקצץ במקומות אחרים ולתת את הכסף כאן.

אני מציעה שהוועדה תבחר בוועדת משנה שתסכם את הוועדות שהושמעו בוועדה. רצוי שהוועדה תסכם את עבודתה הפגרת הכנסת לאתר מכן יוגשו המלצותיה למשרד החינוך.

בשבוע הבא תחקיים ישיבה אחת של הוועדה. על סדר יומה של הוועדה שתי שאלות: א) לחקות בידור מחוץ לארץ; ב) הסרם הישראלי.

מכיוון שמר שריד יוצא עתה לחופשה, אני רוצה בשם הוועדה לאחל לו חופש נעים ומודה לו עבור העזרה שהגיש לוועדה בשמח דיוניה.

אני מודה גם לד"ר זיו.